

จดหมายข่าว (E-Newsletter):

The Agricultural Economics Society of Thailand Under Royal Patronage (AEST)

สมาคมเศรษฐศาสตร์เกษตรแห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์
ปีที่ 6 ฉบับที่ 1 ประจำเดือน มกราคม – กุมภาพันธ์ 2566

รูปแบบการขนส่งทุเรียนสด

จากประเทศไทยไปสาธารณรัฐประชาชนจีน

ส่วนนโยบายและแผนพัฒนาระบบโลจิสติกส์ด้านเกษตร
กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร
สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร

ทุเรียนถือเป็นผลไม้ที่มีความสำคัญต่อภาคเกษตรไทย ซึ่งเป็นผลไม้เศรษฐกิจที่มีมูลค่าสูง สามารถสร้างรายได้เข้าสู่ประเทศจากการส่งออกไปขายในตลาดต่างประเทศ โดยในช่วงปี 2560-2564 พบว่า ปริมาณและมูลค่าการส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์ของไทยมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2560 ที่มีปริมาณ 505,425.89 ตัน คิดเป็นมูลค่า 24,942.95 ล้านบาท เป็นปริมาณ 925,855.22 ตัน คิดเป็นมูลค่า 119,159.96 ล้านบาท ในปี 2564 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 17.91 และ 48.12 ต่อปี ตามลำดับ สำหรับปี 2564 ไทยมีมูลค่าการส่งออกทุเรียนและผลิตภัณฑ์ รวมทั้งสิ้น 119,159.96 ล้านบาท โดยคิดเป็นมูลค่าจากการส่งออกทุเรียนในรูปแบบผลสดสูงถึงร้อยละ 91.65 ซึ่งตลาดส่งออกที่สำคัญของไทย 3 อันดับแรก จำแนกตามส่วนแบ่งทางการตลาด ได้แก่ 1) จีน (ร้อยละ 90.04) 2) ฮองกง (ร้อยละ 5.56) และ 3) เวียดนาม (ร้อยละ 3.38) (กระทรวงพาณิชย์, 2565)

ซึ่งจีนถือเป็นตลาดส่งออกทุเรียนสดรายใหญ่ของไทย โดยผู้บริโภคชาวจีนมีความต้องการบริโภคทุเรียนสดของไทยเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาในช่วงปี 2560-2564 พบว่า ปริมาณและมูลค่าการส่งออกทุเรียนสดไปจีนเพิ่มขึ้น จากปี 2560 ที่มีปริมาณ 135,708.13 ตัน คิดเป็นมูลค่า 7,348.14 ล้านบาท เป็นปริมาณ 779,879.92 ตัน คิดเป็นมูลค่า 98,332.40 ล้านบาท ในปี 2564 หรือเพิ่มขึ้นเฉลี่ยร้อยละ 57.19 และ 91.55 ต่อปี ตามลำดับ (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2565) แต่เมื่อปลายปี 2562 เกิดสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-19) ทำให้การขนส่งผ่านประเทศที่สามไปจีนมีความล่าช้าและขาดความต่อเนื่อง เนื่องจากแต่ละประเทศ อาทิ สเปน, ลาว, เวียดนาม บังคับใช้มาตรการป้องกันการแพร่ระบาดของ Covid-19 อย่างเข้มงวด ประกอบกับมาตรการ Zero Covid ของจีน ทำให้สินค้าที่ไทยส่งออกไปจีนทั้งทางบก ทางน้ำ ทาง

อากาศ

ขอขอบคุณ คุณวรภัทร จิตรไพศาลศรี สถาบันคลังสมองของชาติ ที่ได้จัดเตรียมข้อมูลดังกล่าวขึ้นเป็นจดหมายข่าว (e-newsletter)

และขอขอบคุณภาพประกอบจากทางอินเทอร์เน็ต

ต้องได้รับการตรวจอย่างเข้มงวด ส่งผลต่อความไม่แน่นอนในการเปิด - ปิดด่านขาเข้าของจีนและเกิดปัญหาการขาดแคลนตู้คอนเทนเนอร์ ซึ่งทำให้ทุเรียนสดได้รับความเสียหายและคุณภาพลดลง เป็นผลให้การส่งออกทุเรียนสดในปี 2563 ลดลงเล็กน้อย ต่อมาในปี 2564 จีนมีความต้องการบริโภคทุเรียนสดเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้การส่งออกทุเรียนสดกลับมาฟื้นตัวดีขึ้น

วิธีการศึกษา

การศึกษาคั้งนี้ ได้เก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) โดยใช้แบบสอบถามในการสัมภาษณ์เชิงลึกเกี่ยวกับข้อมูลการดำเนินธุรกิจ กระบวนการทำงาน รวมถึงข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายทั้ง 3 กลุ่ม ได้แก่

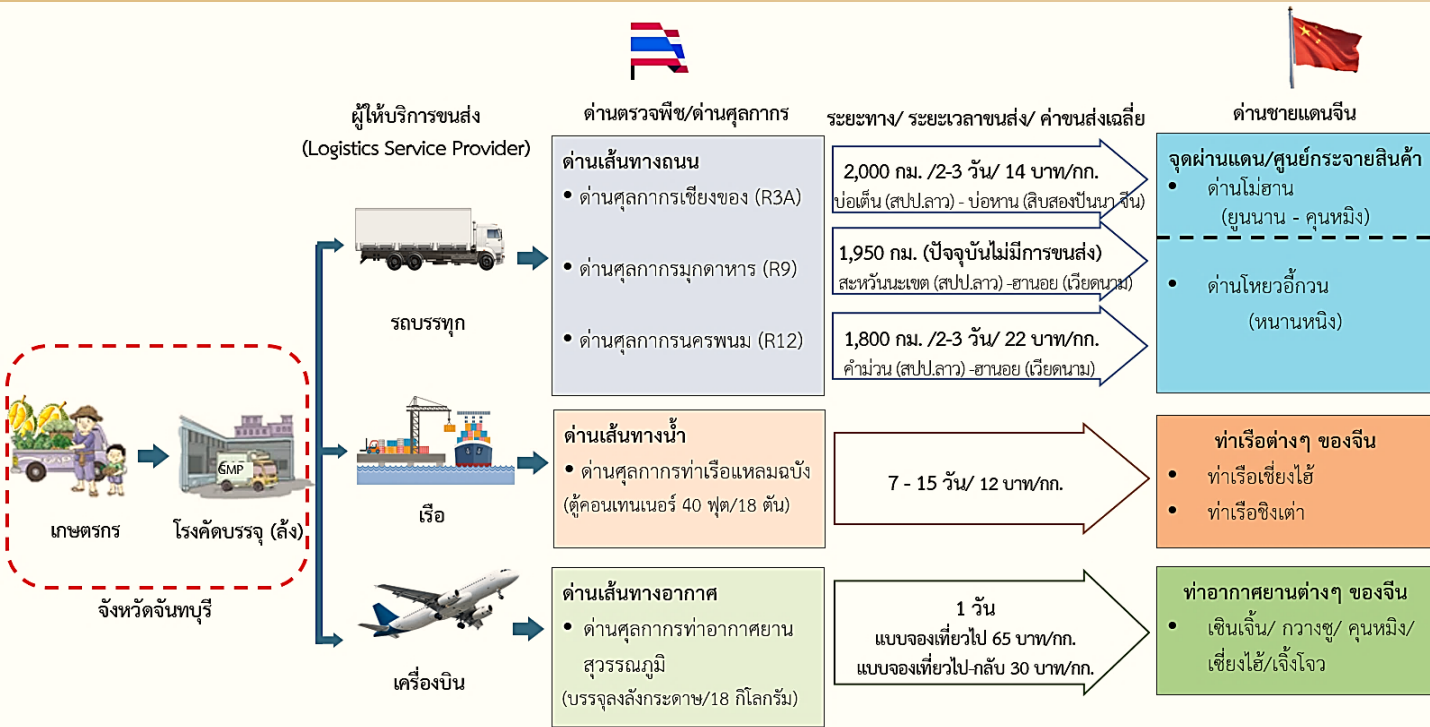
- (1) ผู้ประกอบธุรกิจโรงคัดบรรจุทุเรียน
- (2) ผู้ให้บริการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีน
- (3) หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการส่งออกทุเรียนสดจากไทยไปจีน ร่วมกับการรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data)

โดยการค้นคว้าข้อมูลสถานการณ์ทุเรียน ปี 2560 - 2564 ประกอบด้วย สถานการณ์การผลิต การตลาด การขนส่ง รวมถึงกฎหมายและมาตรการที่เกี่ยวข้องจากงานวิจัย หนังสือวารสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โดยเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis) ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีนตลอดโซ่อุปทานอย่างเป็นระบบ ซึ่งใช้ทฤษฎีระบบ (System Theory) ร่วมกับการวิเคราะห์เนื้อหา (Context Analysis) เพื่อนำผลที่ได้ไปพิจารณาและวิเคราะห์รูปแบบและเส้นทางในการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีน รวมถึงวิเคราะห์ข้อดี-ข้อเสียของแต่ละรูปแบบ

ผลการศึกษา

1. รูปแบบและเส้นทางการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีน ทั้ง 3 รูปแบบ พบว่า การขนส่งทางน้ำจากแหล่งผลิตในจังหวัดจันทบุรีผ่านท่าเรือแหลมฉบังของไทยไปยังท่าเรือเซียงไฮ้และชิงเต่าของจีน มีอัตราค่าขนส่งต่ำสุดอยู่ที่กิโลกรัมละ 12 บาท ขณะที่การขนส่งทางถนนโดยรถบรรทุกมีอัตราค่าขนส่งอยู่ที่กิโลกรัมละ 14 - 22 บาท ขึ้นอยู่กับการเลือกใช้เส้นทาง หากใช้เส้นทาง R3A จากแหล่งผลิตในจังหวัดจันทบุรีผ่านด่านศุลกากรเชียงของ จังหวัดเชียงราย (ไทย) - ห้วยทราย (สปป.ลาว) - บ่อเต็น (สปป.ลาว) - ด่านม่ฮาน (จีน) - มณฑลยูนนาน (จีน) - Kunming (จีน) ขนส่งไปยังตลาดค้าส่งผลไม้จีนหมาเจิ้งชางในนครคุนหมิง ซึ่งเป็นศูนย์กระจายสินค้าผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดในมณฑลยูนนาน อัตราค่าขนส่งเริ่มต้นอยู่ที่กิโลกรัมละ 14 บาท และหากใช้เส้นทาง R12 จากแหล่งผลิตในจังหวัดจันทบุรีผ่านด่านศุลกากรมุกดาหาร จังหวัดมุกดาหาร (ไทย) - สะหวันนะเขต (สปป.ลาว) - ฮานอย (เวียดนาม) - ด่านโหยวอี๊กวน (จีน) - หานหนิง (จีน) ส่งไปยังตลาดค้าส่งผลไม้เจียงหนาน นครกวางโจวมณฑลกวางตุ้ง ซึ่งเป็นศูนย์กระจายสินค้าผลไม้ที่ใหญ่ที่สุดในจีน อัตราค่าขนส่งอยู่ที่กิโลกรัมละ 22 บาท สำหรับการขนส่งทางอากาศ จากแหล่งผลิตในจังหวัดจันทบุรีผ่านท่าอากาศยานสุวรรณภูมิไปยังท่าอากาศยานต่างๆ ของจีน มีอัตราค่าขนส่งสูงที่สุดอยู่ที่กิโลกรัมละ 65 บาท (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 รูปแบบการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีน

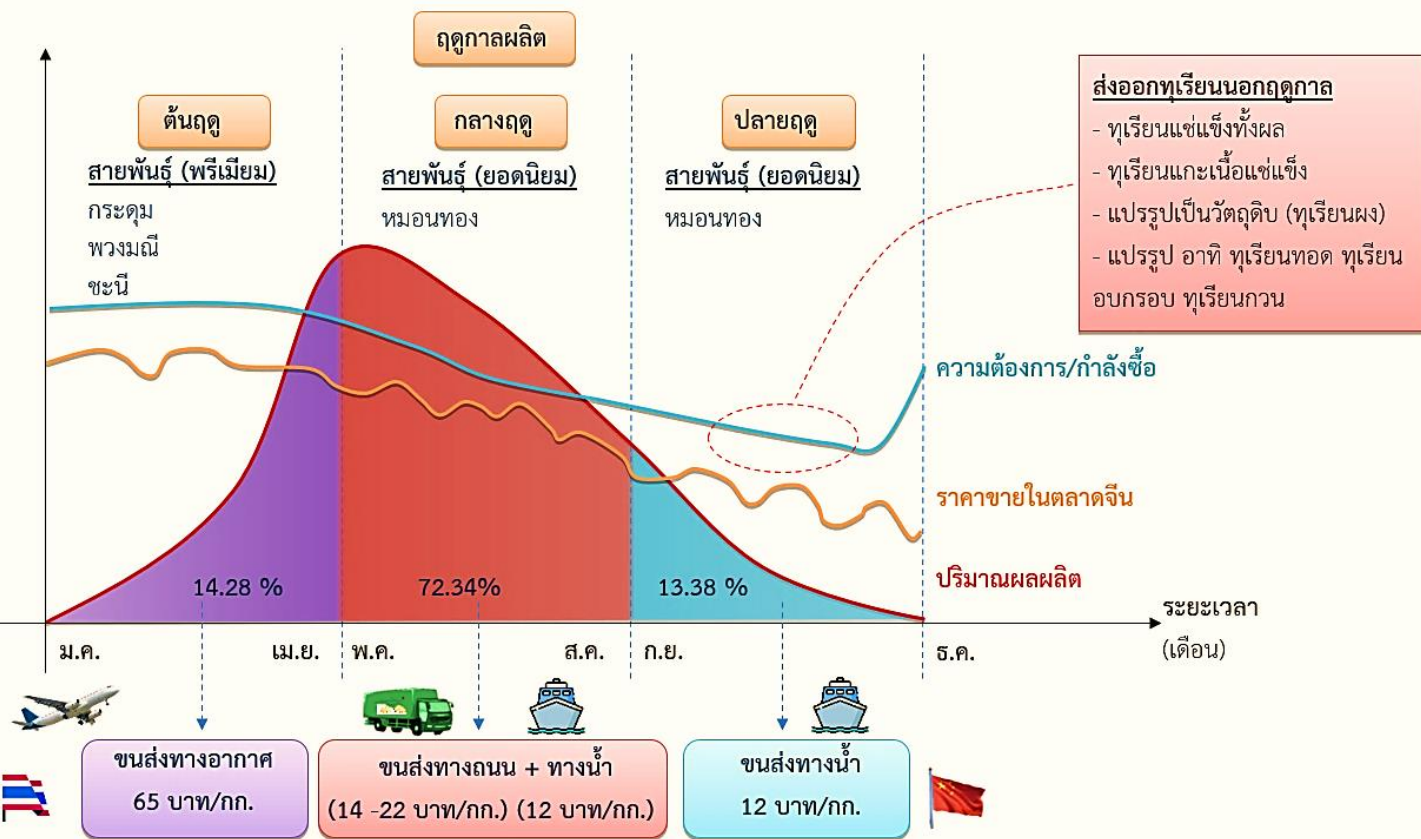
ที่มา: จากการศึกษา

2. ข้อดี-ข้อเสียของรูปแบบและเส้นทางการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีน ขึ้นอยู่กับระยะทาง ระยะเวลาที่ใช้ในการขนส่งและขนาดในการขนส่ง ซึ่งจะมีผลต่อค่าใช้จ่ายในการขนส่ง โดยการขนส่งทางถนนสามารถขนส่งสินค้าไปยังแหล่งกระจายสินค้าในจีนได้โดยตรง ไม่ต้องเปลี่ยนแปลงรูปแบบระหว่างการขนส่ง และไม่จำเป็นต้องขนถ่ายสินค้า ทำให้ต้นทุนการบริหารจัดการ ต้นทุนค่าขนส่ง และระยะเวลาที่ใช้ในการขนส่งต่ำกว่า ซึ่งจัดเป็นการขนส่งรูปแบบเดียว (Single Mode Transportation) ขณะที่การขนส่งทางน้ำและทางอากาศจำเป็นต้องใช้การขนส่งรูปแบบอื่นร่วมด้วย เช่น รถบรรทุก-เรือ-รถบรรทุก หรือรถบรรทุก-เครื่องบิน-รถบรรทุก ส่งผลให้ต้นทุนค่าขนส่งและระยะเวลาในการขนส่งสูง ซึ่งจัดเป็นการขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ (Multimodal Transportation) อัตราค่าขนส่งระหว่างทางน้ำและทางถนนแตกต่างกันไม่มากนัก แต่การขนส่งทางน้ำไม่สามารถขนส่งไปยังแหล่งกระจายสินค้าในจีนได้โดยตรง จำเป็นต้องใช้การขนส่งทางถนนด้วยรถบรรทุกเพิ่มเติม ซึ่งอาจทำให้ต้นทุนค่าขนส่งทางน้ำสูงกว่าทางถนนได้ สำหรับการขนส่งทางอากาศ มีอัตราค่าขนส่งสูงที่สุด แต่ใช้ระยะเวลาในการขนส่งน้อยที่สุด จึงเหมาะสำหรับขนส่งสินค้าเกษตรที่มีมูลค่าสูงและเน่าเสียง่าย

อย่างไรก็ตาม การขนส่งทางอากาศยังคงมีข้อจำกัด คือไม่สามารถขนส่งไปยังแหล่งกระจายสินค้าในจีนได้ จำเป็นต้องใช้การขนส่งต่อเนื่องหลายรูปแบบ เช่นเดียวกับการขนส่งทางน้ำ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

1. ผู้ประกอบการธุรกิจโรงคัดบรรจุ (ล้าง) ควรเลือกใช้รูปแบบการขนส่งให้เหมาะสมกับปริมาณผลผลิตตามฤดูกาลผลิตและความต้องการบริโภคของตลาดจีน โดยช่วงต้นฤดู มีผลผลิตออกสู่ตลาดน้อย ผู้บริโภคชาวจีนมีความต้องการบริโภคทุเรียนสดคุณภาพดีเกรดพรีเมียม ล้างควรเลือกรูปแบบการขนส่งทางอากาศ เพื่อให้ทุเรียนสดถึงปลายทางได้อย่างรวดเร็วทันต่อความต้องการของผู้บริโภค และยังสามารถขายทุเรียนสดได้ในราคาสูง สำหรับช่วงกลางฤดูผลผลิตทุเรียนสดออกสู่ตลาดมาก ล้างต้องการส่งออกในปริมาณมาก ควรเลือกการขนส่งทางถนนควบคู่กับการขนส่งทางน้ำ เพื่อลดความแออัดของการจราจรหน้าด่าน ทำให้ขนส่งสินค้าเข้าสู่ตลาดจีนได้อย่างต่อเนื่อง และสามารถกระจายสินค้าไปยังตลาดในเมืองต่าง ๆ ของจีนได้สะดวกยิ่งขึ้น ส่วนช่วงปลายฤดู ผลผลิตทุเรียนออกสู่ตลาดลดลง ประกอบกับความต้องการบริโภคและราคาทุเรียนในตลาดจีนลดลง ล้างควรเลือกรูปแบบการขนส่งทางน้ำเพื่อบริหารต้นทุนค่าขนส่งให้ต่ำที่สุด (ภาพที่ 2)

ภาพที่ 2 การเลือกรูปแบบการขนส่งให้เหมาะสมกับฤดูกาลผลิต
ที่มา: จากการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

2. หน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้อง ควรดำเนินการดังนี้

(1) จัดทำฐานข้อมูลในการบริหารจัดการการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีน อาทิ การจัดทำฐานข้อมูลตู้คอนเทนเนอร์

(2) จัดทำความร่วมมือระหว่างผู้ให้บริการโลจิสติกส์กับกลุ่มธุรกิจไทยและจีน เพื่อบริหารจัดการสินค้าที่จะนำเข้า - ส่งออกให้มีระยะเวลาพักคอยน้อยที่สุด

(3) เจาะขอเปิดด่านนำเข้าและส่งออกผลไม้ทางบก ระหว่างไทยกับจีนภายใต้พิธีสารว่าด้วยข้อกำหนดในการกักกันโรคและตรวจสอบสำหรับการส่งออกและนำเข้าผลไม้ผ่านประเทศที่สามระหว่างประเทศไทยและสาธารณรัฐประชาชนจีน เพื่อเพิ่มช่องทางการขนส่งสินค้าและลดความแออัดของการจราจรหน้าด่านรองรับการปรับเปลี่ยนเส้นทางเมื่อจีนปิดด่านกะทันหัน

ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการขนส่งทุเรียนสดจากไทยไปจีน

1. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงพาณิชย์โดยความร่วมมือจากกรมศุลกากร. (2565). **สรุป การส่งออก/นำเข้า/ดุลการค้า** [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลวันที่ 22 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ <https://tradereport.moc.go.th/TradeThai.aspx>
2. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2565). **สารสนเทศเศรษฐกิจการเกษตรรายสินค้า ปี 2564** [ออนไลน์]. สืบค้นข้อมูลวันที่ 5 เมษายน 2565 เข้าถึงได้จากเว็บไซต์ www.oae.go.th/view/1/เอกสารเผยแพร่ย้อนหลัง/TH-TH